

PF31 E3.mp3

00:00:23

Dore van Duivenbode: Wat doe je als raadslid wanneer je moet kiezen tussen draagvlak en daadkracht? Als je weet dat de keuzes die je vandaag maakt pas over twintig jaar hun effect hebben? Als je moet samenwerken met partijen die je niet zelf hebt gekozen? En als je soms zelfs over je eigen graf moet regeren? In de podcastserie "Een heet dossier" van Platform31 volgen we raadsleden in Ede die zich staande proberen te houden in de warmtetransitie. In onze vorige aflevering hoorden we hoe raadsleden proberen grip te krijgen op een dossier dat ver voor hun aantreden in werking werd gezet en nooit af is. Zo hoorden we Arie Barendrecht, fractievoorzitter ChristenUnie Ede.

00:01:02

Arie Barendrecht: Op welke wijze kan ik wel waarborgen inbouwen voor onze inwoners? Dat, op het moment dat we nadenken over: is zo iets betaalbaar? Dat die waarborgen steeds helderder worden. Daar is ook echt wel, worden echt wel stappen in gezet. Omdat je ook in andere gemeentes, zoals bijvoorbeeld Utrecht, hebben ze een warmtenet stopgezet, omdat ze dat niet waar konden maken. In Amsterdam waren problemen. Dus je ziet wel dat dat echt nodig is. Wat mij betreft gebeurt dat ook niet in Ede totdat die waarborgen er zijn. En stuur je daar op. En wat heb je daar voor nodig? Dat je elke keer de vraag moet stellen: doen wij nou iets onomkeerbaars in het proces?

00:01:43

Dore van Duivenbode: Wat vraagt de warmtetransitie van raadsleden en hoe gaan zij om met de bijbehorende spanningen? De ene maand staan de Edenaren nu in de kou. Er was een storing. Er werden raadsvragen gesteld, en nóg eens. Een spoeddebat werd er aangevraagd. De acute problemen waren groot. Tegelijkertijd moesten er keuzes gemaakt worden die de komende decennia effect zullen hebben. De warmtetransitie is het continu afwegen van de korte versus de lange termijn. Vaak zelfs voorbij de eigen termijn van de raadsleden zelf. Fractievoolger van de Partij van de Arbeid, Thijs van Geerenstein, volgt het dossier op de voet.

00:02:18

Dore van Duivenbode: Goedemorgen.

00:02:19

Thijs van Geerenstein: Goedemorgen.

00:02:20

Dore van Duivenbode: Hoi Thijs. Wat een rust hier. Wij zoeken de koffiezetautomaat.

00:02:26

Thijs van Geerenstein: Die staat hier zo om de hoek. [onverstaanbaar 00:02:27]

00:02:31

Dore van Duivenbode: Hier, geef ik deze aan jou. Als fractievoolger maak jij natuurlijk van dichtbij mee hoe het voor raadsleden is, die warmtetransitie. Wat zie jij bij hen?

00:02:42

Thijs van Geerenstein: Die zijn heel erg zoekende naar wat is nou juist? Want je hoort al tijdens vergaderingen: ga terug weer naar aardgas. Dat willen we ook niet, we willen van al met z'n allen van het gas af. Dus het is heel erg zoeken naar wat is

PF31 E3.mp3

nou de juiste weg en wat ligt er nu voor handen wat we kunnen uitvoeren? En dat is, daar maak je dan een politieke keuze in. Ik denk dat daar wel de spanning in ligt.

00:03:05

Dore van Duivenbode: Raadsleden en ook anderen die zeggen vaak dat de raad machteloos of met lege handen staat. Dat er niets is wat ze kunnen doen in deze casus hier in Ede. Is dat echt zo? Is er helemaal geen speelruimte?

00:03:20

Thijs van Geerenstein: Kijk, we hadden eerst een samenwerkingsovereenkomst met het warmtebedrijf. Dat is nog enigszins iets waar je op zou kunnen sturen. Dat hebben we hier als bijna statement zou je het kunnen noemen, maar ook als signaal dan afgegeven, hebben we die opgeschort. Dus hetgeen waar je nog op kon sturen, dat is nu weg. Voor zover dat juridisch houdbaar is voor de samenwerkingsovereenkomst. Wat je verder nog als gemeente zou doen - maar dat is aan het college - zou naar de naar de ACM moeten gaan, daar een klacht in moeten dienen en dan zouden die een onderzoek moeten doen naar het warmtebedrijf. En als gemeente kan je hier verder niet op handhaven of sturen, omdat het echt een private onderneming is die losstaat van de gemeente. Dus dat is lastig. Daardoor sta je ook een beetje met je rug tegen de muur van als ze weer de fout in gaan. Je kan de samenwerking wel per direct opschorten, maar wat betekent het dan voor die mensen die aangesloten zijn op het warmtebedrijf? Betekent dat dat ze ontkoppeld worden of...?

00:04:18

Dore van Duivenbode: Dus, als gemeente, je kan naar de ACM, Autoriteit Consumenten en Markt. En dat is het, zeg jij.

00:04:26

Thijs van Geerenstein: Ja, daar houdt het wel een beetje op. Het ligt niet in de bevoegdheid van de gemeente om onderzoeken te doen naar warmtelevering of het naleven van hetgeen wat een bedrijf belooft. Dat is weer echt aan de ACM. Als gemeente kan je alleen een klacht daar indienen of inwoners zelf moeten dat doen. En dan kan de ACM vervolgens een onderzoek starten. Dat is de enige oplossing die ik zie. Maar...

00:04:52

Dore van Duivenbode: Ja, in die zin ben je continu die belangen aan het wegen. Het belang van de inwoners - wat natuurlijk ook verschillend is - de mensen die last hebben van de luchtverontreiniging. Maar mensen willen wél warmte natuurlijk. En het belang van een gezonde samenwerking met een bedrijf?

00:05:09

Thijs van Geerenstein: Ja, daar zit ook het lastige denk ik in. Kijk, voorop stellen, die uitstoot, daar kan je wat aan doen. Daar kan je op handhaven als gemeente als je dat constateert. Dat is weer aan de omgevingsdienst. De hele bedrijfsvoering daarrachter daar kunnen we als gemeente niet tegen optreden. En je wilt beginnen met een fors gesprek om ervoor te zorgen dat het warmtebedrijf doet wat ze belooft te doen. En dan is het denk ik de laatste stap wel echt een klacht indienen bij de ACM. Maar schijnbaar zijn we daar nog niet dat het zover is. Het is altijd inderdaad afwegen van: wat is hier in het belang? Kijk, inwoners belang staat natuurlijk wat

PF31 E3.mp3

voorop, maar inwonersbelang is ook dat mensen hun verwarming aan kunnen zetten. Dus daar zit heel, zit echt een moeilijke gebied tussen.

00:06:01

Dore van Duivenbode: De ChristenUnie Ede is, zoals de Partij van de Arbeid, al decennialang onderdeel van de Edese gemeenteraad. Fractievoorzitter Arie Barendrecht vertelt hoe zij koers houden op een dossier dat nooit af is.

00:06:14

Arie Barendrecht: Er zijn echt wel verschillende lessen te trekken. Ik denk, allereerst is het altijd goed als gemeenteraad en als raadslid om te kijken: wat is er nou de afgelopen periode gebeurd? We staan eigenlijk voor de verkiezingen. Dat betekent ook in Ede, en in elke plaats, dat er altijd een aantal raadsleden vertrekken. Het zou maar net dat raadslid kunnen zijn, wat heel goed andere raadsleden meenam in deze energietransitie. Dus hoe zorgen we er nou voor dat die overdracht die er is, die er gaat zijn, dat dat goed geladen is? Dat is denk ik iets wat je, waar je scherp op moet zijn als raad. Daar kan je ook bijvoorbeeld de ondersteuning van de gemeenteraad voor vragen. Maar wees daar scherp op.

00:06:56

Dore van Duivenbode: En hoe zorg je er nou voor dat je als raadslid het, weet op dat moment van: oké, nu kan, heb ik de beste informatie om nu de juiste keuze te maken.

00:07:05

Arie Barendrecht: Ik denk dat je nooit alle informatie 100 procent kan hebben, omdat het dus iets is wat doorgaat. Ik denk wel dat als je start als raadslid in de nieuwe periode, dat er platforms zijn waar je informatie kan vinden. Bijvoorbeeld: Nationaal Programma Lokale Warmte. Of... Er zijn allerlei bronnen te vinden waarbij best wel goed wordt uitgelegd, stap-voor-stap, wat er nou allemaal gebeurt. Omdat het best wel complexe materie is. Dus vraag ook: wat kunnen we daar nou vinden als raad? Kunnen we daarover geïnformeerd worden aan het begin? Voor de mensen die nieuw zijn, die in de raad zitten. Vraag aan je collega's die het al veel langer doen, wat mij betreft om die informatie te geven.

00:07:59

Arie Barendrecht: En als dat onvoldoende is, dan ben je als raad aan zet om te zeggen: nou, weet je, wij hebben hier een hogere vraag om informatie dan we nu krijgen van, bijvoorbeeld vanuit het college. En dan moet je het zelf organiseren en dat kan ook.

00:08:13

Dore van Duivenbode: En jij noemde al een beetje dat... Met verkiezingen, er is natuurlijk een groot verloop in gemeenteraden in heel Nederland. Volgens mij is het gemiddelde, nou, net onder de 50 procent dat er nieuwe raadsleden komen. Dus die overdracht is belangrijk. Hoe zorg je nou - buiten die overdracht om - dat je die korte en die lange termijn goed tegen elkaar afweegt? Dat je niet alleen in korte termijn zit te denken?

00:08:38

Arie Barendrecht: Dat is... Even kijken. Dat is denk ik wel... Een persoonlijke mening van mij dan is dat je ook moet durven regeren over je eigen graf heen als raadslid.

PF31 E3.mp3

Dus dat je niet alleen bezig bent, dat ik niet alleen de afgelopen drie jaar bezig ben geweest voor mijn stukje in Ede. Maar dat je ook durft zeggen: oké, maar dit is wel... Laten we nou afspreken met elkaar dat het goed is om die energietransitie aan te gaan. En dat betekent ook dat je piketpaaltjes in de grond zet voor de komende tien, twintig jaar. Maar dat je wel moet zorgen dat je binnen die ruimte die je dan hebt gezet, dat je daar wel - nou ja - die, bijvoorbeeld, nieuwe technologieën kan doen. Wij denken hier ook na over nieuwe woonwijken. Daar gaat het... De eerste heipaal gaat pas over zeven jaar de grond in.

00:09:33

Arie Barendrecht: Maar dat besluit hebben we nu al genomen. Dat betekent ook wel dat nieuwe raadsleden worden geconfronteerd met een, soms een voldongen feit. Ook die worden geconfronteerd met een voldongen feit. Net zoals wij de Wet Collectieve Warmte om onze oren krijgen, weet je, we gaan die kant op, heb je als beginnend raadslid ook wel te maken met beleid wat door jouw voorgangers is vastgesteld. En dat is niet... Ik denk niet eens dat het goed is dat je dat elke keer 180 graden draait, dat je de andere kant op gaat. Maar wees je wel bewust van: wat er al is, wat is er al gebeurd? Dus wees je ook bewust van de geschiedenis, want anders ben je je eigen teleurstelling aan het organiseren.

00:10:14

Dore van Duivenbode: Mooi gezegd. De... Wat zijn nou kwaliteiten of kundes die je moet hebben als raadslid?

00:10:27

Arie Barendrecht: Ik denk dat je moet oppassen om te veel te beloven. Het klinkt, is altijd heel makkelijk om tegen iemand te zeggen: nou, ik ga dat regelen voor u. Omdat we... En ik ben er nooit, niet altijd een fan van, maar dat het gewoon een complex veld is. Dus als je... Ja, voor die ene inwoner in die wijk is zo'n collectieve oplossing misschien helemaal niet de beste. Maar als het voor de meerderheid van die wijk de beste oplossing is, dan moet je wel die afweging durven maken. Want als het elke keer gaat over individuen, dan hebben we, komen we echt niet verder. Als je elke keer die ene zwaarder laat wegen dan de meerderheid, dan is dat een, iets wat volgens mij heel erg belemmerend werkt. Dus je moet heel goed die afwegingen durven maken.

00:11:27

Arie Barendrecht: Er zullen ook raadsleden zeggen: nee, juist ook die stem van die ene, die moet gehoord worden en die, dat is heel belangrijk. Daar ga ik helemaal in mee. Dus je moet kijken: hoe kunnen we nou die situatie voor diegene zo goed mogelijk maken? Maar in the end moet je wel durven zeggen: oké, en dit is de koers die we gaan varen. Ik denk dat als je het hebt over kwaliteiten van raadsleden dat je ook echt moet willen samenwerken, of zo, in dit land om verder te komen, of voor deze gemeente. Want als je elke keer maar je eigen punt blijft herhalen. Als je elke keer maar zegt: ja, maar dit moet echt gebeuren. En je hebt geen bewegingsruimte of je wil niet bewegen. Zo gaat het ook wel eens in de straat, toch?

00:12:08

Arie Barendrecht: Dat als jij een schutting wilt plaatsen, dat het soms net handiger is, net iets lager of net op een andere plek. En zo gaat het ook in de raad en ook in de, gewoon in beleid. Dus je moet ook wel bewegingsruimte hebben, denk ik, om af en

PF31 E3.mp3

toe een stukje van je eigen gelijk in te leveren. En zoeken van: hoe kunnen we nou iedereen meekrijgen? Want als we elke keer maar blijven zeggen: ja, maar diegene in deze wijk, die heeft hier zoveel last van en daarom doen we het niet. Dan gaan we niet verder komen. En als je nou gaat onderzoeken met elkaar: maar hoe kunnen we diegene nou wel meekrijgen? Wat is daar nou nodig om dat wel voor elkaar te krijgen? Volgens mij komen we dan verder met dit complexe verhaal.

00:12:46

Dore van Duivenbode: En wat is jouw visie op die nieuwe Wet Collectieve Warmte en wat het betekent voor jullie, voor lokale bestuurders?

00:12:59

Arie Barendrecht: Dat het echt een heel, wel een groot ding is. En dat je dus ook moet oppassen weer, dat je straks niet verrast bent op het moment dat er wel keuzes gemaakt moeten worden. Omdat de, er worden zometeen warmteplannen, warmtelekken, wijken aangewezen die daar, die worden wel aangewezen zometeen. Ik zeg dan tegen mijn collega: laat het geen verrassing zijn, want dit komt er al twee, drie jaar aan. Dus je kan ook dingen aan zien komen.

00:13:32

Dore van Duivenbode: En hoe doe je dat precies dan?

00:13:35

Arie Barendrecht: Ik zeg altijd: wees, kijk nou op al, op je dossiers. Dus ik kijk op het dossier energietransitie dan ook om me heen: wat doet de provincie en wat doet het landelijke en wat zit daar aan te komen? Wetten gaan al eerder in consultatie. Er wordt al eerder gevraagd, aan gemeenten of aan inwoners: wat vinden jullie van deze wet? Dus je hebt, je kan dat best wel aan zien komen. En ook al daarop voorbereid zijn van: ik zie deze en deze elementen in de wetgeving die eraan zit te komen. Dat kan je ook vragen aan de beleidsmedewerkers of aan de griffie in een raadhuis. Maar wat betekent dat dan? Ik snap dit element nog niet. Kunnen jullie helpen met dat verder uit te leggen? En je ziet daar in uitgelegd: wat is dat dan? Hoe gebeurt dat in de praktijk?

00:14:25

Dore van Duivenbode: Dus je moet... Je staat met je benen in Ede, maar je hebt zo'n schuin oog de hele tijd op wat er in de provincie en vanuit het rijk gebeurt...

00:14:34

Arie Barendrecht: Ja, en dat heb je op...

00:14:35

Dore van Duivenbode: [crosstalk 00:14:35] En deze kant op komt.

00:14:35

Arie Barendrecht: Dat kan je echt op allerlei, alle dossiers doen. Dus soms dan... Ik zit er wel eens een beetje om te lachen: het was er opeens. De wetgeving in Nederland gaat heel soms, helaas traag. Dus het is er al heel lang geweest. Alleen nu is het opeens echt daadwerkelijk de werkelijkheid. Maar het hoeft niet zo te zijn dat het een verrassing is, daar ben ik wel van overtuigd.

PF31 E3.mp3

00:14:58

Dore van Duivenbode: Dus jezelf een beetje bij de les houden. Welke lessen kunnen andere gemeenten trekken uit de casus Ede?

00:15:08

Arie Barendrecht: Ik denk dat een hele... En daarvoor zou je eigenlijk, denk ik, wel tien, vijftien jaar terug moeten gaan. Toen we ooit zijn begonnen met een warmtenet hier in Ede. Want dat was toen echt heel veelbelovend en fantastisch en mooi. En tien, vijftien jaar later, dan zeg je: nou, het was toch niet helemaal wat we ervan hadden verwacht. Ik denk altijd dat het heel fijn voelt om alle verantwoordelijkheid bij een bedrijf buiten de gemeente neer te leggen. Maar dat je daarmee ook zeggenschap verliest. Dus welke hoogte van zeggenschap wil je? En uiteindelijk doen we heel vaak dingen voor onze inwoners. Wil je daar ook op een bepaalde manier zeggenschap in organiseren? En dat hebben we wel geprobeerd door samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan, maar die hadden geen juridische consequentie.

00:16:02

Arie Barendrecht: Wat voor stok heb je dan om mee te slaan? Ik denk, als je daarover nadenkt, kijk dan ook van: maar wat, kunnen we überhaupt wel sturen? Of hebben we iets opgetuigd waarbij we wel in de auto zitten, maar dat we niet aan het stuur kunnen zitten of ook niet kunnen gas geven of remmen? Dat zou wel een tip van me zijn om daar goed naar te kijken. En durf als raad te zeggen: we hebben te weinig informatie om nu de keuze te maken. Klinkt heel goed, college, maar...

00:16:37

Dore van Duivenbode: En dat is natuurlijk een spanning, want erger... Wat je zei: er moeten ook keuzes gemaakt worden, iedereen zit te wachten op die keuzes, op de warmtetransitie.

00:16:47

Arie Barendrecht: Nee, maar dat is dus een heel erg, een dilemma. Misschien zeggen mensen ook wel over tien, vijftien jaar: wat voor keuzes heeft Ede gemaakt? Die snappen we helemaal niet. Had nou vijf jaar gewacht, hadden we deze techniek gehad. Het duurt helaas soms ook wel echt even voordat wij een techniek implementeren in de praktijk. Doordat we vastzitten aan wetgeving, goede vergunningsverlening, omwonenden mee moeten nemen. Daar gaat zoveel tijd in zitten. Soms moet je ook die keuze durven maken. Daar lopen we ook helemaal niet voor weg. Dus je moet ook keuzes maken. En misschien zeggen van: weet je, we hadden even moeten wachten. Maar het is altijd een spanningsveld van met welke, met hoeveel informatie maak je nou die keuze?

00:17:34

Dore van Duivenbode: En raadsleden die nu met die warmtetransitie bezig zijn? Heb je nog een tip voor hen? Iets... Praktisch: wat zijn nu...?

00:17:43

Arie Barendrecht: Ik zou echt kijken naar welke informatie kan je nu waar vinden? Er is echt heel veel te vinden over de Transitievisie Warmte. Meer dan je misschien aangereikt krijgt, dan via stukken die je krijgt als raadslid. Zoek naar plekken waar stap-voor-stap dat wordt uitgelegd. En komt dat overeen met de stappen die worden gezet in je eigen gemeente? Zodat je dat ook op een bepaalde manier kan

PF31 E3.mp3

controleren. En als je het niet snapt, zeg het. En ga op zoek naar de informatie, zodat je het wel snapt. Dat zou wel mijn tip zijn voor raadsleden.

00:18:28

Dore van Duivenbode: Kom langs in Ede om advies in te winnen.

00:18:30

Arie Barendrecht: Je mag me altijd bellen.

00:18:33

Dore van Duivenbode: Piketpaaltjes slaan, de blik op de lange termijn, zonder de huidige inwoners uit het oog te verliezen. Zoals Arie Barendrecht, kijkt ook de fractievoorzitter van Mens en Milieu, Erik Wesselius, vooruit.

00:18:46

Erik Wesselius: Ik denk nog beter het oor te luister leggen in de Edese samenleving. Dat doe ik al veel, maar nog meer.

00:18:58

Dore van Duivenbode: En hoe zou je dat kunnen doen?

00:19:00

Erik Wesselius: Daar heb ik ook wel ideeën over gehad. Echt uitnodigend zijn naar mensen toe, mensen uitnodigen. Dus niet wachten tot de mensen naar je toe komen, maar zelf naar mensen of organisaties gaan, bevragen. En ja, dat.

00:19:16

Dore van Duivenbode: En wat heb je nou, als het gaat over die warmtetransitie, wat heb je nou geleerd de afgelopen jaren daarover?

00:19:24

Erik Wesselius: Ja, de warmtetransitie, wat ik al gezegd heb, is een heel complexe vraagstuk en een uitdaging ook waar we voor staan. En wat ik daarover heb geleerd - dat was je vraag toch? - is dat 't complex is; dat heb ik geleerd. Ik heb ook geleerd dat de rol van de raad daarin best lastig is. En ook dat 't in mijn ogen niet helemaal duidelijk is hoe we nu verdergaan - zeker in Ede - met de warmtetransitie.

00:20:08

Dore van Duivenbode: En hoe kunnen raadsleden die hier... Natuurlijk in heel Nederland zullen zij hiermee te maken hebben en zullen zij dit gevoel ook hebben dat zij daartussen willen komen. Wat zou je hen adviseren? Hoe kunnen ze dat doen?

00:20:27

Erik Wesselius: Dat is een... Ik vind 't lastige vragen die je stelt, ik vind 't moeilijke vragen. Ik heb daar niet echt een pasklaar antwoord op. Ik... Waar ik zelf aan had, heb gedacht is dat we vanuit de raad ook de griffie kunnen vragen om veel meer ook ons te helpen om die rol te pakken op dit onderwerp. Dus dat is natuurlijk toch een, hulptroepen die je altijd in huis hebt en die... Ik denk dat dat zeker iets zou kunnen zijn. Verder ook contacten leggen met initiatieven van burgers, zoals waarover ik heb verteld, die burgers in Bennekom, dorp waar ik woon, die ook bezig zijn te inventariseren van: hoe denken de inwoners van Bennekom over de energietransitie. Wat... Ze willen heel graag, maar ze weten ook niet precies wat ze kunnen doen. Als ze huiseigenaar zijn bijvoorbeeld, of als ze huurder zijn. Om daarmee... Om dat echt

PF31 E3.mp3

mee te nemen in de besluitvorming. En de discussies die hier plaatsvinden om die hele strategie vorm te geven.

00:21:45

Dore van Duivenbode: Wat kunnen nou andere gemeenteraadsleden van andere gemeentes wat kunnen zij leren van de casus Ede?

00:21:52

Erik Wesselius: Van Ede kun je denk ik leren dat een warmtenet zeker niet per se, een warmtenet zoals 't hier ligt, is niet per se de beste oplossing. Laat ik het maar zo formuleren. En ook dat als je als gemeente helemaal gebonden bent aan één monopolist voor je warmte, dat je je daar eigenlijk helemaal afhankelijk van maakt. Dat brengt grote risico's met zich mee. Dat lijkt, lijken me hele belangrijke lessen van de casus Ede. En verder denk ik dat we daardoor ook misschien wel op achterstand staan op andere gemeentes waar wellicht wat kleinschaliger de puzzel, dat men probeert de puzzel te leggen. Meer op wijkniveau. Ik zou niet eens precies voorbeelden kunnen noemen.

00:22:47

Erik Wesselius: Dus dat is ook... Als je zegt van: wat voor informatie heb je of wat heb je nodig als raadslid? Zijn ook voorbeelden uit andere gemeenten hoe zij het hebben aangevlogen, hoe zij bezig zijn. Dat... Ik heb daar in ieder geval niet een duidelijk overzicht van. En, nou ja, dat zou iets dan kunnen zijn waar de griffier bij zou kunnen helpen.

00:23:12

Dore van Duivenbode: In onze laatste aflevering reflecteren we op de rol van raadsleden met drie gasten, die zich op verschillende manieren bezighouden met lokaal besturen in de warmtetransitie. Dank voor het luisteren naar deze podcastserie van Platform31.